

AAFR: 65 DE ANI DE FOTOGRAFIE ROMÂNEASCĂ

*Eugen Negrea*¹

Abstract: The collection of photographs preserved in the archives of the Art Photographers Association from Romania (AAFR) constitutes a large and very accurate fresco of all the events that took place in Romania between the middle of the 20th century and the beginning of the 21st century. Accolade over centuries and millennia, the history of Romanian photography is strewn with ups and downs, lights and shadows, hope and disillusion as well. The imprints of the photographic film are the undeniable witnesses of major political and social changes caught with abnegation and talent by the Romanian photographers.

Keywords: Art Photographers Association from Romania (AAFR), photography, history, Romania, social events, collection.

ÎNCEPUTURILE

Piatra de întemeiere a Asociației Artiștilor Fotografi din România a fost pusă în data de 28 noiembrie 1956, atunci când Ministerul Culturii a emis Ordinul nr. 1657 prin care se autorizează funcționarea Asociației Artiștilor Fotografi, cu sediul principal în București. Documentul este semnat de Ion Pas, prim-loctiitor al ministrului. Copia conformă cu originalul poartă inscripția: „I.f. 6 ex. 24.XI.1956”, o semnătură indescifrabilă, precum și ștampila rotundă „RPR – Ministerul Culturii” (Fig. 1). Peste 3 zile, la 1 decembrie 1956, este autentificat notarial un „Act de înființare” semnat de 25 de iubitori ai fotografiei: Aurel Bauch – președinte, T. Silistrăreanu – vice-președinte, Eugen Iarovici – secretar, Hedy Loffler Weisselberger, Gheorghe Vulpas, Bazil Roman, Ion Hananel, Andrei Lovinescu, Silviu Comănescu, Spiru Constantinescu, Tibor Lowy, Gheorghe Șerban, Al. Kauffman, Herberth Mirculescu, Nicolae Tomescu, Iulian Marinov, Clara Spitzer, Armand Rosenthal, Dan Grigorescu, Lidia Bacal, Tadeus Cios, Mihai Popescu, Nicu Vasile și Friederich Brandrupp (Fig. 2).

Majoritatea semnatarilor erau fotoreporterii la diverse publicații, dar și funcționari superiori în ministere, medici, profesori sau cercetători științifici, cu alte cuvinte, personaje din elita bucureșteană. Prin respectivul act se stabilește titulatura – Asociația Artiștilor Fotografi din Republica Populară Română (AAF), sediul asociației, modul de organizare și comitetul de conducere. Totodată s-a hotărât ca Asociația să fie reprezentată de Eugen Iarovici pentru obținerea autorizației de funcționare și pentru îndeplinirea tuturor formalităților în fața organelor administrative și judecătorești. Este definitivat Statutul AAF în care se arată că „Asociația este persoană juridică și se află sub îndrumarea și controlul Ministerului Culturii”. Unul dintre scopurile avute în vedere se referă la dezvoltarea artei fotografice românești prin organizarea de cercuri de studii, expoziții și concursuri, editarea de albume de fotografii sau schimburi de experiență. Organele de conducere sunt: Adunarea Generală AAF, Comitetul de conducere AAF și Biroul AAF.

1. Eugen Negrea, președinte AAFR; *info@siaf.ro*.

În Sentința publică nr. 7409 din 30 noiembrie 1957 privind dosarul nr. 8867/1957, Tribunalul Popular al Raionului I.V. Stalin București în numele poporului, hotărăște: *admite ca fondată acțiunea în constatare intentată la data de 16 octombrie 1957 de Asociația Artiștilor Fotografi din România cu sediul în București, Piața Scînteii nr. 1, Raionul Stalin și în consecință recunoaște calitatea de persoană juridică a Asociației Artiștilor Fotografi din R.P.R* (Iacob, 2015, p. 16).

RĂDĂCINILE

În România, primul dagherotip, adică primul aparat prin care s-a obținut o imagine fotografică, a fost achiziționat la 1840 de către Colegiul Sfântul Sava la cererea lui Petrache Poenaru, dar a fost utilizat mai mult ca obiect de studiu al științelor exacte Petrache Poenaru, la acea vreme director al Eforiei Sfântului Sava, a fost inginer, matematician, fizician și, totodată, primul român care a obținut un brevet de invenție. La vârsta de 28 de ani el a prezentat public invenția sa, „stilograful”, precursorul stiloului modern.

Primul atelier fotografic din București este semnalat în 1843 și aparține unei oarecare doamne Wilhelmina Priz venită de undeva din Imperiul Austro-Ungar. Prezența ei în capitala României a fost de scurtă durată, probabil pentru că intrase în concurență cu mai mulți pictori portrețiști care își vedeau amenințată supremația.

Cel care a deschis cu mai mult succes moda atelierelor fotografice a fost ilustrul Carol Popp de Szathmári. El a înțeles foarte repede că interesul său pentru fotografie poate fi transformat într-o sursă de frumoase venituri, astfel că a deschis în București mai multe ateliere de fotografie unde a realizat portretele marilor demnitari ai vremii.

Odată cu trecerea timpului, numărul atelierelor fotografice a crescut semnificativ, iar moda de a avea un portret fotografic a fost îmbrățișată și de cei cu venituri modeste.

După terminarea Primului Război Mondial, România cunoaște o uimitoare dezvoltare economică și culturală. Leul românesc are aceeași cotație cu a francului elvețian de aur, convoaie de barje încărcate cu grâu din Bărăgan urcă pe cursul Dunării spre țările din vestul Europei, iar Bucureștiul, înfrumusețat de către vestiți arhitecți nemți sau francezi, primește denumirea de „Micul Paris”. În imaginile realizate în acea perioadă pe Calea Victoriei, cea mai importantă arteră a Bucureștiului, se văd femei elegante, bărbați în costume impecabile și automobile de lux trecând prin fața unor clădiri monumentale.

Willy Pragher, un cunoscut fotograf de origine germană care a trăit o mare parte a vieții sale în România, nota că Bucureștiul este *un oraș în devenire care trăiește o metamorfoză în salturi*. Ca un element de curiozitate, menționăm că el a realizat sute de fotografii în elegantul cartier Cotroceni, unde a avut o casă situată foarte aproape de actualul sediu al AAFR. Perioada de avânt economic i-a îndemnat pe români să privească cu și mai mult optimism spre Occident preluând cu mult entuziasm obiceiurile, moda și cultura vestică. Pasiunea pentru fotografie s-a răspândit cu repeziciune nu doar în Capitală, ci și în marile orașe ale țării. La magazinul Fotoglob sau la librăria Alcalay se vindeau din ce în ce mai multe aparate fotografice de cea mai bună calitate, filme și ustensile de laborator.

În 1936 în București existau 56 de ateliere de fotografie, dar, totodată, numărul fotografiilor amatori era în permanentă creștere. O mocnă tensiune între cei ce trăiau din fotografie și cei care o considerau un simplu hobby a dus la necesitatea apariției unor forme de organizare similare breslelor meșteșugărești.

În data de 16 decembrie 1934 ia ființă Asociația Fotografilor Amatori (FAR) avându-l drept președinte pe dr. Spiru Constantinescu, directorul unui important institut medical bucureștean. De numele lui se va lega pentru mulți ani organizarea mișcării fotografice românești, dar și racordarea ei la valorile artistice europene (Negrea, 2014).

Ședințele Asociației aveau loc de două ori pe lună, în zi de vineri, în sala mare a restaurantului „Elveția”, acolo unde fotografiile amatori își stabileau noi căi de afirmare.

O modalitate de a se face cunoscuți era participarea la concursurile internaționale, fotografiile români având lucrări acceptate la saloanele de la San Francisco, Zagreb sau Budapesta. În același timp, dr. Spiru Constantinescu participa la majoritatea întâlnirilor fotografilor europeni, stabilind astfel relații internaționale ce au devenit foarte folositoare în următorii ani. Extrem de utilă a fost apariția, între anii 1935 și 1941, a revistei „Fotografia” (Fig. 3), buletinul informativ al FAR. Cu șase ediții pe an, ea a oferit cititorilor informații despre evoluția aparatelor fotografice, lecții de fotografie, dar și o rubrică de critică fotografică unde erau analizate lucrările mai tinerilor fotografi. În anul 1938 FAR avea 600 de membri răspândiți în 60 de localități din țară; din păcate, numărul celor ce plăteau cotizația anuală era mult mai mic. Din acest motiv apariția revistei proprii a fost posibilă doar datorită donațiilor generoase făcute de câțiva fotografi privilegiați. În fiecare număr erau reproduse lucrări realizate de membrii FAR, revista fiind trimisă multor altor organizații similare din străinătate, astfel că artiștii români erau tot mai apreciați, dovadă fiind și numărul relativ mare de acceptări la diferite saloane de prestigiu.

Iminenta izbucnire a celui de-al Doilea Război Mondial a dus la suspendarea activităților membrilor FAR, pentru ca în anul 1941 FAR să dispară complet din peisajul cultural al țării. Odată cu instaurarea regimului comunist se anunțau vremuri grele pentru fotografiile români.

ORGANIZAREA

Sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial a adus cu sine un nou regim politic care, cu o încrâncenată furie, a călcat în picioare toate valorile morale, religioase și culturale ale poporului român. A fost declanșată o teribilă prigoană a elitelor. Remarcabili oameni de cultură, preoți, politicieni sau simpli oameni care se împotriveau noii orânduiri, au ajuns în cele mai înfiorătoare temnițe unde au fost exterminați moral și fizic. Toate eforturile ideologice s-au concentrat pe făurirea omului de tip nou al cărui unic crez trebuia cristalizat sub lozinca „Noi muncim, noi nu gândim”.

Într-un ultim interviu acordat cu 3-4 ani în urmă (Iacob, 2015, p. 16), Clara Spitzer (Fig. 4), ultimul supraviețuitor din rândul membrilor fondatori ai AAFR, îmi spunea, nu neapărat cu tristețe, cât mai mult cu o nobilă detașare: *Paradoxul vieții mele a fost că deși am luat cu brio examenul de admitere la Facultatea de Medicină din Timișoara, am fost dată afară de la cursuri deoarece regimul comunist*

nu agreea originea mea evreiască. Ca să-mi câștig existența, am plecat la București unde buna mea prietenă Hedy Loffler m-a ajutat să mă angajez fotografia cooperativa <Decorativa>. Așa am ajuns să susțin cu fotografiile mele propaganda unui regim care mi-a ucis visul de a ajunge medic.

Conducătorii politici ai vremii, cei mai mulți dintre ei importați direct de la Moscova, cunoșteau foarte bine rolul fotografiei în vasta acțiune de popularizare a mărețelor realizări ale oamenilor muncii, așa că au oferit multor fotografi condiții relativ bune de muncă. Se poate spune că cei mai mulți dintre ei erau fotografi cu o bogată cultură generală și competențe profesionale desăvârșite, fiind ajutați în munca lor și de o dotare tehnică de cel mai înalt nivel (Simionescu, 2016 și Constantinescu, 1964). Mulți dintre ei au realizat, în afara lucrărilor ce le erau comandate, și imagini cu reale valențe artistice doar așa, „*pour l'amour de l'art*”.

În această conjunctură oarecum favorabilă, a fost posibilă înființarea, în 1957, a Asociației Artiștilor Fotografi din R.P. Română. În fapt, era o renaștere a fostei asociații FAR de unde au fost preluate regulamentul de funcționare, statutul de organizare, o parte dintre membri și chiar președintele ei, astfel că dr. Spiru Constantinescu (Fig. 5) a devenit primul președinte al AAF.

Pentru început, sediul Asociației a fost în holul unui cinematograf (Negrea, 2014) situat pe principalul bulevard al orașului, dar în scurt timp minunea avea să se întâmple. În anul 1960, AAF primește gratuit spre folosință un spațiu generos, în centrul Capitalei, la parterul Palatului Universul din strada Brezoianu nr. 24. Construcția clădirii cu 7 etaje a început în jurul anului 1884, pentru ca în perioada 1926-1930 ea să se extindă cu două noi corpuri de clădire. În partea din față era redacția ziarului „Universul”, cel mai influent ziar al epocii, iar în spate era o tipografie. Spațiul de la mezanin a fost cedat AAF, acolo unde a fost amenajată o Galerie de artă fotografică, singura de acest fel din România, în care, de-a lungul unei jumătăți de secol, au fost organizate expoziții cu lucrări ale unor artiști fotografi din țară și din străinătate. Alăturat exista o sală unde au fost amenajate birourile personalului Asociației și o mică bibliotecă. Buna funcționare a Asociației era asigurată de președintele ei și de 4-5 dactilografe, remunerate modest de către Ministerul Culturii.

Pentru a asigura membrilor săi condiții prielnice creației artistice, AAF a obținut un alt spațiu, pe strada Schitu Măgureanu, în care a fost amenajată un studio cu o dotare tehnică de excepție pentru vremea respectivă: aparate de fotografiat și de mărit, surse de lumini, instrumente pentru dezvoltarea filmelor și fotografiilor alb-negru sau color. A existat și un mic punct de vânzare a materialelor fotosensibile la prețuri preferențiale pentru membrii AAF. La Combinatul Azomureș, cea mai mare și mai performantă întreprindere de acest fel din Europa de Est, se produceau filme alb-negru sau color, filme cinematografice sau radiologice, precum și hârtie fotosensibilă în mai multe sortimente. Calitatea acestora nu se putea compara cu produsele marilor fabricanți, dar era cu mult peste materialele fotosensibile fabricate în alte țări est-europene învecinate. De la an la an, cererile de înscriere în Asociație deveneau tot mai numeroase, ele fiind semnate atât de fotografi profesioniști, cât și de amatori entuziaști. Primii dintre ei erau angajați la diverse instituții de presă, turism sau publicitate, aveau în folosință aparatură profesională achiziționată de statul român și făceau fotografii de cea mai bună calitate. Amatorii, proveniți de

regulă din rândurile celor ce aveau o situație financiară bună, își exersau pasiunea în condiții tehnice modeste, dar cu mult entuziasm, și adesea obțineau rezultate cu nimic mai prejos decât ale profesioniștilor. Meritul acestei prime forme de organizare, realizată la un nivel de neimaginat până atunci, revine cu certitudine președintelui dr. Spiru Constantinescu. El a fost și cel care, în anul 1964, a pregătit primul album de fotografie (Fig. 6) care reunea lucrările a 116 artiști fotografi români. Multe dintre fotografiile reproduse în acel album ar fi apreciate și în ziua de azi la orice mare salon internațional de fotografie.

Un an mai târziu, apare al doilea album intitulat la fel ca primul, „*Arta fotografică în România*”, de data aceasta sub îngrijirea noului președinte, Silviu Comănescu. În album sunt reproduse 141 de fotografii din cele 1000 de lucrări primite de la membrii AAF.

Fiind singura formă de organizare a fotografiilor, AAF a cunoscut o dezvoltare rapidă. Creșterea constantă a numărului de membri a condus la necesitatea organizării a 8 filiale regionale menite să coordoneze activitățile fotografice pe plan local. Totodată, au apărut numeroase fotocluburi, peste 100 în anul 1980, nu doar în marile orașe, ci și în localități mai mici, dar care aveau potențial economic. Aceste fotocluburi erau finanțate de sindicatele din fabrici, uzine sau unități de învățământ, ele având la dispoziție însemnate resurse financiare pentru activitățile cultural-sportive. Pe lângă școli sau așa numitele „case ale pionerilor”, erau organizate cursuri de fotografie sau film, se organizau tabere de creație și concursuri de fotografie, lucrările fiind jurizate de membri consacrați ai AAF.

VIAȚA DE ZI CU ZI

Sediul AAF din strada Brezoianu a fost locul ideal de afirmare a fotografiilor români. Situat în centrul orașului, el era compus dintr-o sală de aproximativ 120 mp, fără nicio fereastră, dar cu o ușă uriașă de acces, unde se organizau expoziții de artă fotografică. Aici expuneau membrii AAF, dar și mulți fotografi de talie internațională. A fost singura galerie din țară dedicată exclusiv fotografiei de artă. În scurt timp acolo s-a creat un climat favorabil creației artistice, dar și stabilirii a multor relații de amicitie. Era de neconceput ca un fotograf din alt oraș să vină în capitala țării fără să treacă pe la sediul AAF, măcar pentru a da „bună ziua” celor de acolo și a se interesa de ultimele noutăți în arta fotografică. Lipită de sala mare era o altă încăpere, mai mult lungă decât lată, unde se afla o masă de mari dimensiuni, în jurul căreia se puteau așeza cel puțin 20 de persoane. Alte câteva mese mici erau destinate președintelui Asociației, doamnelor secretare și contabilului.

Până în anul 1964, președintele AAF a fost dr. Spiru Constantinescu, urmat de un alt membru fondator, Ion Hananel. El a ocupat această funcție doar pentru câteva luni deoarece nu a supraviețuit unui accident de mașină.

Pentru mai bine de 40 de ani, președintele AAF a fost Sylviu Comănescu (Fig. 7), un om de mare caracter, generos și înzestrat cu un stil diplomatic desăvârșit. Cu multă inteligență și abilitate, a condus AAF atât în perioadele de bunăstare, cât mai ales în epoca în care dictatura comunistă a devenit de nesuportat. Trebuie reținut faptul că AAF a beneficiat de sediu spre folosință în mod gratuit, proprietar de drept fiind tipografia Universul. Se pare că directorul tipografiei era un mare iubitor de fotografie, de aceea a cedat un spațiu pe care oricum nu-l folosea.

Activitatea zilnică la sediul AAF se derula în doi timpi total diferiți. Dimineața era un iureș total, mașinile de scris nu conțineau nicio clipă, deoarece erau foarte multe documente de dactilografiat. Pentru orice acțiune, oricât de mică și neînsemnată, trebuia scrisă o cerere spre aprobare. În partea a doua a zilei, activitatea devenea tot mai relaxată. Încet-încet, în jurul mesei celei mari se adunau membrii AAF, atât cei mai în vârstă, cât și cei tineri. Erau discuții foarte interesante, uneori în contradictoriu, dar întotdeauna purtate cu mult respect reciproc. Chiar dacă era mare diferență între cunoștințele tehnice ale unui fotograf profesionist și ale unui amator, nu exista nicio urmă de superioritate sau aroganță în ton. Erau adevărate lecții de fotografie predate cu eleganță, competență și multă bunăvoință. Fotografii profesioniști frecventau cu regularitate sediul AAF cel puțin din două motive: aici se primeau comenzi pentru realizarea de fotografii necesare pentru pliante publicitare, cărți poștale, calendare sau diverse publicații, ceea ce însemna venituri suplimentare destul de consistente. În al doilea rând, era un aspect de care trebuiau să țină cont atât fotografi profesioniști, cât și cei amatori: doar prin AAF se putea participa la saloane internaționale de artă fotografică. În acest scop, au fost confecționate mai multe mape din carton, fiecare inscripționată cu o literă. Atunci când vreun fotograf simțea nevoia să arate lumii întregi creațiile sale, depunea lucrarea în mapa care conținea inițiala numelui său. Comisia artistică a AAF, alcătuită din cei mai cunoscuți fotografi, se reunea periodic și alegea din respectivele mape lucrările ce urmau a fi trimise la saloanele internaționale. Criteriile conform cărora unii fotografi participau cu patru fotografii, iar alții doar cu una, rămân și astăzi un mister. Un avantaj deloc de neglijat era legitimația de artist fotograf, posesorul ei putând să deschidă multe uși care, în mod obișnuit, rămâneau închise cetățeanului de rând (Fig. 8).

VIAȚA FOTOCLUBURILOR

În data de 29.10.1969, în Cluj Napoca, a fost fondat Fotoclubul Studențesc „Universitatea” Cluj-Napoca, aparținând Universității „Babeș-Bolyai”, în contextul în care în Centrul Universitar Cluj mai existau 6 fotocluburi – toate într-un oraș în care trăiau nu mai mult de 200.000 de oameni. Acest fotoclub, cu o importantă contribuție la dezvoltarea artei fotografice românești, este totodată și un foarte bun exemplu al modelului după care au fost organizate fotocluburile din țară.

Organizat inițial sub formă de club fotografic studențesc, cu o medie anuală de 100 de membri, a devenit, în 1971, fotoclub coordonat de către un președinte ales din trei în trei ani și condus de către un student ales anual. În anul 1973, s-a înființat, în cadrul fotoclubului, o formație specială, „Diaclubul U”, promovând imaginea sub formă de proiecții de diapozitive, diasonuri și diaporame. În fiecare an se organizau diverse manifestări fotografice, sesiuni de comunicări, concursuri, expoziții și saloane de fotografie naționale sau internaționale. Primul Colocviu de fotografie (Fig. 9) a avut loc în zilele de 24-25.04.1971, unde s-au prezentat „probleme de tehnică, artă și psihologie fotografică în domeniile alb-negru și color”. Iar prima ediție a Salonului audio-vizual AUDIA a avut loc în 1974, manifestare artistică ce se desfășoară și în ziua de azi sub patronajul AAFR.

Fotoclubul „Universitatea” a fost nominalizat în Revista Minolta Mirror (numărul din iulie 1990) drept unul dintre puținele fotocluburi care, prin fotografie,

a generat deschidere internațională într-o perioadă deosebit de restrictivă. La Cluj-Napoca, doar fotoclubul „Universitatea” a supraviețuit timpului, în prezent el activând sub titulatura Asociația Art Image.

Mai mari sau mai mici, localizate în mediul urban sau rural, fotocluburi au existat în aproape toate orașele României, activitatea lor fiind cuantificată prin numărul de expoziții, tabere de creație sau saloane organizate. Astfel, în Timișoara avea loc salonul „Contralumina”, la Ploiești a fost ”Experiment”, la Craiova „Portretul”, în Vulcan a fost salonul „Folclor”, iar la Oradea s-a organizat ”Premfoto”, salon internațional de prestigiu în care se acceptau doar fotografiile care nu fuseseră jurizate până atunci. Niciunul dintre aceste saloane nu mai există în prezent. Mai bine de 75 de fotocluburi și-au încetat activitatea după anul 1989. În schimb, în ultimii 30 de ani au fost înființate doar 2 fotocluburi.

SALONUL ROMÂNIEI

Cu siguranță, cea mai importantă realizare a AAF a fost organizarea, din doi în doi ani, a Salonului Internațional de Artă Fotografică al României. Dorința de racordare a fotografiei românești la standardele europene a fost atât de mare, încât prima ediție a Salonului României a avut loc în 1957. Printre laureații primei ediții s-au numărat fotografiile români Ion Hananel, Hedy Loffler, Sandu Mendrea, Clara Spitzer și Gheorghe Vulpas.

Prima menționare în istoria FIAP a unui salon românesc de fotografie se referă la „12e Salon International de l'Art Photographique de R.S. de Roumanie”, ediție care a avut loc în anul 1979 sub Patronaj FIAP nr. 1979/046.

Al 13-lea Salon Internațional de Artă Fotografică al R.S. România (*Fotografia*, 1983) s-a bucurat de patronajul FIAP 81/36 și a avut loc în perioada 8-28 iunie 1981, la Sala Dalles din București. Jurizarea lucrărilor primite din 49 de țări de pe toate continentele s-a făcut în perioada 13-30 aprilie 1981, cei 7 membri ai juriului, în totalitate fotografi români, au avut nevoie de 14 ședințe de lucru pentru a stabili ierarhia Salonului. Au fost judecate 4826 de fotografii din care 3216 alb-negru, 685 color și 915 diapozitive. Au fost acceptate 943 de lucrări din care 508 alb/negru, 136 color și 299 diapozitive. Marele câștigător al celei de-a 13-a ediții a Salonului, cu 8 lucrări acceptate și medalia de aur FIAP, a fost Aurel Mihailopol, considerat a fi cel mai important fotograf român.

În perioada 23.05-23.06.1983, la Sala Dalles din București a avut loc cea de-a XIV-a ediție a Salonului Internațional de Artă Fotografică al RSR (Fig. 10). Desfășurat sub patronajul FIAP 83/11, la salon au fost trimise 7037 lucrări din 43 de țări, jurizarea lor având loc în perioada 8-28 martie de-a lungul a 15 ședințe de jurizare. Au fost acceptate 427 fotografii alb/negru, 244 color, 348 diapozitive. În afara proiecțiilor de diapozitive, au mai fost prezentate numeroase filme documentare privind istoria artei fotografice, obținute prin amabilitatea unor instituții culturale din Marea Britanie, Franța și Germania.

Organizarea unui salon internațional înaintea erei digitale, dar mai ales într-o țară comunistă izolată practic de restul lumii, implica nu doar o muncă extrem de dificilă, la care participau zeci de voluntari, ci și abilitatea de a evita cu diplomație tot felul de restricții de ordin politic. De exemplu, prin solicitarea nr. 548/28.12.1985, adresată Oficiului Patrimoniului Cultural Național, se arată că în

perioada 17.06 -17.07.1985 s-a organizat cel de-al 15-lea Salon Internațional de Artă Fotografică al R.S.R., sub patronajul Comitetului Național Român pentru Anul Tineretului (AIT) și al Federației Internaționale de Artă Fotografică (FIAP) și se cere aprobarea de a trimite câștigătorilor medaliile FIAP de aur, argint și bronz. Cererea era însoțită de o expertiză tehnică atestând că medaliile sunt din alamă, fiecare fiind doar aurită, argintată sau patinată bronz. Chiar și cu această explicație tehnică, medaliile nu sunt primite la poștă fără acordul organelor competente, așa că se solicită sprijin.

Într-un alt document, purtând titlul Act de colaborare nr. 528/17.12.1985, se solicită aprobarea pentru restituirea lucrărilor artiștilor fotografi participanți la Salon. Ceea ce însemna 491 de colete pentru care s-au plătit taxe poștale în valoare de 67.226 lei (aproximativ 3734 USD), o sumă care depășea cu mult bugetul AAF.

REVISTA „FOTOGRAFIA”

Cotizația anuală a membrilor AAFR era de aproximativ 8,5 USD și includea primirea revistei „Fotografia” (Fig. 11) cu o apariție trimestrială. De-a lungul a peste 30 de ani, revista a apărut în mod regulat, chiar dacă uneori înregistra mari întârzieri în apariție sau calitatea reproducerilor era foarte scăzută. Calitatea tiparului era însă o boală frecventă într-o țară în care tipografiile erau dotate doar cu mașini vechi, de proveniență sovietică, care tipăreau pe o hârtie ce nu se încadra în niciun standard tehnic. „Fotografia” a fost singura sursă de informare pentru membrii AAF privind evoluția fotografiei la nivel mondial. Revista era trimisă atât la FIAP, cât și la majoritatea asociațiilor naționale din întreaga lume, la agenții de presă sau producători de echipamente fotografice. Astfel s-a creat un sistem internațional de schimb de reviste, de cărți de specialitate sau albume fotografice, se obțineau reclame sau chiar donații de aparate foto. În felul acesta s-a alcătuit o mică bibliotecă de la care, printr-o programare riguroasă, se puteau împrumuta cărți sau reviste care nu existau în librării.

Conform directivelor de partid din acele vremuri, orice publicație care se tipărea în România obținea bunul de tipar doar dacă avea pe prima pagină portretul conducătorului partidului comunist și o odă la adresa sa. În revista „Fotografia” însă, nu a apărut niciodată o imagine sau un text cu referire la activitatea politică, chiar dacă costurile de producție a revistei erau suportate de către Ministerul Culturii, care ar fi putut să dea „indicații prețioase” privind educația patriotică a artiștilor fotografi. O hotărâre de partid din anul 1975 a condus la dispariția multor reviste de cultură care nu proslăveau ideologia comunistă și aceeași soartă ar fi avut-o și revista AAF dacă președintele Sylviu Comănescu nu ar fi avut geniala inspirație să schimbe denumirea de „revistă” în cea de „buletin informativ intern”, ceea ce însemna că ea nu era pusă la vânzare la chioșcurile de ziare. Cert e că cenzura a ignorat această publicație, la fel cum și revista ignora enorma muncă de propagandă dusă cu frenezie în favoarea regimului comunist.

Editarea revistei presupunea o muncă benevolă din partea celor ce fie cunoșteau valoarea cuvântului tipărit, fie aveau cunoștințele necesare pentru a scrie articole de tehnică fotografică. Sumarul revistei a fost practic neschimbat de-a lungul anilor. Primele pagini erau rezervate recenziilor expozițiilor vernisate în orașele din țară, în paginile de mijloc era prezentat portofoliul unui fotograf român

sau străin, iar la sfârșitul revistei erau noutățile din industria fotografică, rețete de revelator și calendarul saloanelor internaționale cu patronaj FIAP. Cele 32 de pagini ale revistei „Fotografia” au fost pentru mulți artiști fotografi români singura sursă de documentare și de cunoaștere a evoluției fotografiei artistice la nivel mondial.

ALTE REGULI, ALT REGIM

În anul 1989, AAF avea 1474 membri, din care 644 aveau plătită cotizația la zi, iar în 1992 număra 1615 membri, dar doar 350 dintre ei au plătit cotizația anuală (Fig. 12). Dacă până atunci Federația Internațională de Artă Fotografică (FIAP) aprecia foarte mult activitatea AAF, treptat relațiile s-au răcit considerabil, ajungându-se la neplăcuta situație în care președintele federației, Emile Wanderscheide, a solicitat explicații oficiale privind situația confuză în care se adâncea AAF. Singura acțiune notabilă din acea perioadă a fost legată de schimbarea denumirii, din AAF în AAFR.

Aruncată pe nedrept în stradă în 1994, AAFR a încercat să-și recapete identitatea culturală și influența în rândul fotografilor, dar niciun demers nu a avut consistența necesară. Fără niciun sprijin din partea autorităților locale și numai prin mijlocirea unor relații personale, AAFR este tolerată într-o cameră a Muzeului Sticlei și Ceramicii din București. Un loc unde membrii AAFR nu se mai puteau întâlni deoarece, din rațiuni necunoscute, intrarea în respectiva clădire era păzită de soldați înarmați. Singurul avantaj a fost că arhiva AAFR și colecția de fotografii erau ferite de capriciile vremii. Dar nu avea să fie pentru mult timp, deoarece în anul 2002, AAFR a primit decizia de evacuare din încăperea pe care tocmai o primise spre folosință, așa că arhiva și colecția de fotografii au fost depozitate sub cerul liber iar AAFR și-a încetat practic activitatea.

În prezent, sediul legal al AAFR este în București. Acte contabile cu valoare de document, corespondență purtată de-a lungul unei jumătăți de secol și aproximativ 2000 de fotografii, majoritatea alb-negru și format 30 x 40 cm, și-au găsit locul în două mici încăperi la demisolul unei case proprietate privată. Din păcate, multe dintre aceste documente nu au mai putut fi salvate, mucegaiul sau rugina distrugând sute de fotografii. Condițiile de păstrare se mențin în limite decente, în anotimpul rece este asigurată o temperatură constantă dar, cu toate acestea, lipsa unor dotări adecvate va conduce în timp la deteriorări irevocabile. Consecința firească care s-a impus a fost digitalizarea și arhivarea tuturor fotografiilor din colecția AAFR, proces care se desfășoară în prezent prin mijloace tehnice modeste.

102

101
11.12.1956
ll

MINISTERUL CULTURII

ORDIN Nr. 1657

privitor la autorizarea funcționării Asociației
artiștilor fotografi

1.- Se autoriză înființarea și funcționarea
Asociației artiștilor fotografi, cu sediul principal
în București.

București, 28 noiembrie 1956

PRIM ÎNCĂLȚĂTOR AL MINISTRULUI,

Ion Paș

copie
CONFORMA CU ORIGINALUL

1.3. - 6 ex.
24.XI.1956

Fig. 1 Copie după Ordinul Ministerului Culturii din anul 1956, privind înființarea Asociației Artiștilor Fotografi. Documentul original se păstrează în Arhivele Statului.

Prin: 1.12.1910
Vicepreședinte
[Signature]

Prin: 1.12.1910
Vicepreședinte
[Signature]

Prin: 1.12.1910
Vicepreședinte
[Signature]

Prin: 1.12.1910
Vicepreședinte
[Signature]

Prin: 1.12.1910
Vicepreședinte
[Signature]

Prin: 1.12.1910
Vicepreședinte
[Signature]

ACT DE ÎNFIINȚARE

Schemă de :

1. Memb. Arta, Președinte
[Signature]

2. Ego, 2. Milistrescu,
[Signature]

3. Ego, 3. Ionescu,
[Signature]

4. Ego, 4. Ionescu,
[Signature]

5. Ego, 5. Ionescu,
[Signature]

6. Ego, 6. Ionescu,
[Signature]

7. Ego, 7. Ionescu,
[Signature]

8. Ego, 8. Ionescu,
[Signature]

9. Ego, 9. Ionescu,
[Signature]

10. Ego, 10. Ionescu,
[Signature]

11. Ego, 11. Ionescu,
[Signature]

12. Ego, 12. Ionescu,
[Signature]

13. Ego, 13. Ionescu,
[Signature]

14. Ego, 14. Ionescu,
[Signature]

15. Ego, 15. Ionescu,
[Signature]

16. Ego, 16. Ionescu,
[Signature]

17. Ego, 17. Ionescu,
[Signature]

18. Ego, 18. Ionescu,
[Signature]

19. Ego, 19. Ionescu,
[Signature]

20. Ego, 20. Ionescu,
[Signature]

21. Ego, 21. Ionescu,
[Signature]

22. Ego, 22. Ionescu,
[Signature]

23. Ego, 23. Ionescu,
[Signature]

24. Ego, 24. Ionescu,
[Signature]

25. Ego, 25. Ionescu,
[Signature]

[Text regarding the purpose and goals of the association]

[Text regarding the founding members and their signatures]

[Text regarding the date and location of the founding act]

Fig. 2 Copie după „Act de înființare” a AAF și semnăturile celor 25 de membri fondatori.



In al patrulea an

Asociația F. A. R. și revista noastră „Fotografia” au intrat în al patrulea an de existență. Nu prețindem că am fi putut face încă prea mult pentru amatorismul fotografic la noi în țară. Ceiace vroom să realizăm, aproape nu poate suferi comparație cu ceiace am putut face până acum. Suntem cei dintâi însă cari să ne dăm seama, și de aci și tot entuziasmul, că totul este în funcție de timp... și bineînțeles și de oameni...

Totuș putem fi mulțumiți că, deși timpurile în care am început să lucrăm sunt poate mai puțin prielnice decât oricând, am reușit să strângem și până acum câteva sute de amatori din toate colțurile țării (din peste 60 orașe și comune).

Putem fi mulțumiți că am făcut să existe și o revistă românească de fotografie, reușind s-o aducem în al patrulea an de apariție; publicație care a fost apreciată atât în țară, cât și mai ales în străinătate...

Putem fi mulțumiți apoi că am pus amatorismul fotografic românesc în legătură cu cel din străinătate, reușind să culegem succese cu lucrările expuse în diferite saloane străine. Țara noastră, care până la alcătuirea F. A. R.-ului nu era reprezentată în asemenea manifestări decât în mod ca totul excepțional, de câțiva ani numără zeci de lucrări admise.

În fine putem fi mulțumiți că am reușit să determinăm o mișcare, cât de mică, în rândurile amatorilor existenți. Și aceasta fie prin însăși faptul grupărei noastre, fie prin articolele și lucrările publicate. Câteva cercuri noi de amatori au luat ființă, altele sperăm că le vor urma. Expozițiile de fotografie au devenit apoi mai dese, și mai ales au început să fie apreciate așa cum se cuvine.

Dar totul nu constituie decât un început, modest ca orice început!...

Ceiace vroom este însă ca înalte de orice să fim din ce în ce mai numeroși, așa încât să putem asigura existența grupărei și revistei noastre.

Odată această grijă înlăturată, vom putea trece la realizarea întreg programului ce ne-am propus: cercuri în toate centrele principale, cursuri de inițiere și perfecționare, schimburi de albume, expoziții, publicarea de lucrări de specialitate, etc.

În fine, și mai presus de orice, o vie propagandă în rândul tineretului spre a-l putea câștiga pentru amatorismul fotografic. Reușita, în această direcție, va fi cel mai de seamă succes.

Deopotrivă, o propagandă intensă și în rândurile celor mai în vârstă, care în fotografie vor găsi ori când o preocupare de ordin într'adevăr înalt. În țările din occident foto-cluburile sunt cele mai apreciate grupări și poate și la noi vor deveni într'un viitor nu prea îndepărtat.

Terminând, reînvoesc încă odată apelul ce l'am făcut în ultimul timp, ca fiecare din noi să înscrie cel puțin 1—2 membrii. Puțină bunăvoință și lucrul nu va fi atât de greu. Din partea noastră, promisiunea că activitatea ce va fi desfășurată va mulțumi pe toți: și pe cei vechi, și pe cei noi!...

Dr. SP. CONSTANTINESCU
Președintele Asociației F. A. R.

Fig. 3 Primul număr al revistei „Fotografia” din anul 1938, prima publicație românească dedicată exclusiv artei fotografice.



Fig. 4 Ultimul portret al Clarei Spitzer, cel din urmă supraviețuitor din grupul membrilor fondatori ai AAF (Foto: Eugen Negrea, 2012).



Fig. 5 Dr. Spiru Constantinescu (1899 - 1964), primul președinte al AAF și singurul fotograf român ales vice-președinte al Federației Internaționale de Artă Fotografică (FIAP).



Fig. 6 Primul album cu lucrări ale fotografilor români, cu o prefață semnată de dr. Spiru Constantinescu, tradusă în 4 limbi străine.



Fig. 7 Sylviu Comănescu, președinte al AAF pentru aproape 40 de ani (Foto Nic Hanu, 1983).



Fig. 8 Cea mai veche legitimație de membru AAF. La 84 de ani, Dan Bădescu rămâne un fotograf extrem de activ.



Fig. 9 Invitație la primul Colocviu de fotografie care a avut loc la Cluj, în 1971, prima manifestație de acest gen din țară.



Fig.10 Vernisajul celei de-a XIV-a ediții a Salonului Internațional de Artă Fotografică al României, București, Sala Dalles, 1983 (Foto Nic Hanu).



Fig. 11 Câteva numere ale revistei „Fotografia”.
Întreaga colecție se păstrează în arhiva AAFR.

					Rest.	1979	1978	1980
CERNESCU	SEVER	M.F.	dec	1956	Buc	60		
COMĂNEȘCU	SYLVIU	M.F.	aug.	dec	Buc	13		
EIOS	TADEU	M.F.	fotograf	dec	Buc	24	30/249	30/822
ERISTOVICANU	NIKAI		arhitect	aprilie	Buc	37	100	150
EUCU	V-LĂ		fotograf	ian.	Buc	51		
EUIŢĂ	ALEX.		medic	1958	Buc	118	504	
ERĂCEA	EMILIAN		medic	1960	Buc	134	200	4
COJOCARU	IOAN		medic	1964	Buc	135	854	
CONSTANTINESCU	D. TRU		repetee	1964	Buc	31	100	67
CARTOJAN	ATANASIE		repetee	febr.	Buc	88	60	60
CATANĂ	OSOP		repetee	1966	Buc	211	100	150
CONSTANTINESCU	SPIRU	E	medic	1965	Buc	2		
BOSĂCEANU	MARTIN		medic	dec	Trmp.	169	100	100
CRISTEANU	VICTOR		arhitect	1965	Trmp.	226	10	163
CARTIS	LIVIU		fotograf	dec	Oradea	89	786	
DAN. CĂLĂNESCU	MIHAI		arhitect	1965	Reoue	111	100	150
CONCU	D. E-TIN		arhitect	1967	Reoue	136	89	100
CORCODEL	GH.		arhitect	1967	Reoue	136	820	4
BOCORA	GABRIELA		repetee	1967	Buc	217	150	150
COCIASU	SANDU-MIHAI		medic	1968	Buc	225	580	60
COSTEA	MIRCEA		arhitect	1967	Buc	229	830	
GRANIC	V. TIBERIU		arhitect	1967	Oradea	232		
CALANŢEA	ROMEO		arhitect	1968	Suceava	280	100	150
CRISTESCU	AURELIA		fotograf	1968	Buc	281	60	60
EICU	NICOLAE		fotograf	1969	Rta	300	100	100
EIUŢEANU	RADU		arhitect	1970	Buc	314	100	100
EIUŢEANU	E-TIN		arhitect	1970	Buc	315	100	100
CONSTANTINESCU	DINU		arhitect	1970	Buc	325	60	60
ŢIMPEANU	SULIA		fotograf	1971	Buc	364	100	100

Fig. 12 Repertoarul oficial cu persoanele înscrise în Asociație între anii 1956-2003. Pe aceeași pagină apar numele lui Spiru Constantinescu și Sylviu Comăneșcu.